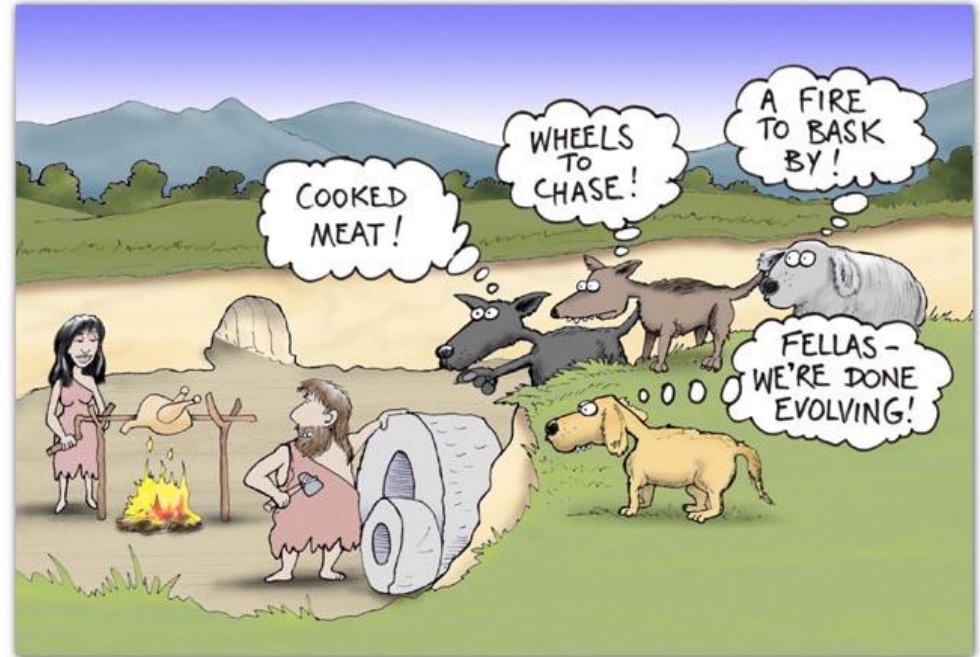

KÖPEKLERDE DAVRANIŞ FİZYOLOJİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Ahu DEMİRTAŞ

- *Carnivora* (etçilller) takımının *Canidae* (köpekgiller) familyasına ait olan köpek evcilleştirilmiş **ilk** hayvan türüdür.
- Evcilleştirme tarihi günümüzden yaklaşık 10-12 bin yıl önceye dayanan köpeklerin kurtlar ile benzer bir sosyal sistem içinde bulunmasından kuşku ile günümüzde bazı araştırmacılar evcil köpeğin atasını Asya kurdu (*Canis lupus pallipes*) olarak kabul etmektedirler.
- İnsanlara yakın bölgelerde yaşamaları ve mutfak artıkları ile beslenebilmeleri sosyalleşmelerinde ve evcilleşmelerinde en önemli etkenler olmuştur.

Forget the experts: domestication of the dog only took about 8 seconds.

DAVRANIŞ GELİŞİMİ

- Köpeklerde davranış gelişimi ile ilgili 4 kritik dönem bulunmaktadır.
1. **Neonatal dönem**
 2. **Geçiş dönemi**
 3. **Sosyalizasyon (Sosyalleşme) dönemi**
 4. **Gençlik dönemi (Juvenil periyot)**

1. Neonatal dönem

- Yaşamın **ilk 2 haftasını** kapsayan bu dönem doğumdan yavrunun gözleri ve kulakları açılana kadar geçen süredir.
- Duyusal ve motor gelişim sınırlı olduğundan hayvan bu dönemi **uyuyarak** ve **annesini emerek** geçirir.

2. Geçiş Dönemi

- **3. haftada** hayvanda göz ve kulakların açılmasıyla başlar.
- Duyusal ve motor gelişim hızlanmıştır, hayvan çevresel uyarımları algılar, yuvasından dışarı çıkabilecek kadar mobil hale gelmiştir ve yarı-katı yiyecekleri yiyebilir.

► Yavrunun **neonatal** ve **geçiş dönemlerinde** yuvadan uzak kalır ve soğuk bir zemin üzerinde bulunursa, ızdıraplı sesler çıkarır. Yavrular yuvadan ve annelerinden ayrı kaldıklarında yaklaşık 21 günlük olana kadar ızdıraplı, sıkıntılı sesler çıkarmaya devam ederler. Bu durum literatüre “**endişeli yalvarış**” olarak geçmiştir.

3. Sosyalizasyon (sosyalleşme) dönemi

- **3 haftalıkken** başlar ve bebeklik hareketlerinin sonlanıp yavrunun çevresiyle ilişkisinin baskın hale geldiği **12 haftalık** döneme kadar sürer.
- Bu dönemde oyun davranışları başlar, birbirlerinin yüzlerini yalar ve pençe atarlar, oyun yoluyla ısırma ve ısırmanın karşısındakine ne kadar acı vereceğini öğrenirler. **Yavrularda oyun davranışı hareket ve duyu yeteneklerinin gelişimi için çok önemlidir!**
 - Bu dönemin sonunda **motor yetenekler** ve **nörolojik gelişim** yetişkin hayvan düzeyine erişir.

- Sosyalizasyon için en uygun zaman aralığı **5-8. haftalardır.** Çünkü bu dönemlerde yavru sahibini ve yabancıları henüz ayırt edememektedir. Ayırt etmeye başladığında insanlarla normal ilişkiler kurmaları güçleşebilir.

- **5-6. haftalarda** kalıcı öğrenme ve hafıza oluşumu henüz şekillenmediği için bir kedi tarafından tırmalansa bile ısrarla ona yaklaşmaya devam edecektir.
- **8-9. haftalarda travmatik olayları hafızaya alabildikleri** için elektrik çarpması, yanlışlıkla ayağına basılması veya acılı bir aşılanma tecrübesi köpeğin desosyalize olmasına sebep olabilir.

- **Sosyalizasyon dönemi köpeğin hayatının geri kalan kısmındaki sosyal davranışları açısından en kritik dönemdir !!!**

- 14. haftaya kadar insanlardan uzak tutulup izole edilen hayvanların, insanlardan korktukları, **kurtlara benzer** yabani hareketler sergiledikleri görülmüştür.

- 14. haftaya kadar insanlar ve kedilerle birlikte olup başka köpeklerle iletişimi kesilen köpeklerin ise hem sosyal hem de seksüel olarak kendi cinslerinden kaçtıkları görülmüştür.
- 8 haftalıktan 6 aylık olana kadar bir kafeste fiziksel ve sosyal olarak izole edilen köpeklerin beyin ve davranış kimyasının değiştiği görülmüştür.

4. Gençlik Dönemi (Juvenil Periyot)

- Gençlik dönemi yaklaşık **10-12** haftalıktan cinsel olgunluğa kadar **geçen zamandır.**
- Yetişkin erkek köpeklerde görülen **idrar yaparken bacağını kaldırma** davranışı bu dönemde başlar.
- Gençlik döneminin süresi ergenliğin başlangıcıyla sınırlıdır.
- **Erkeklerde ergenliğe geçiş kademelidir.** Erkek köpek 4 aylık olduğunda dişi köpekle ilgilenmeye başlar, bununla beraber 7-8 aya kadar birleşme olmaz.
- **Dişilerde ise gençlik dönemi ile ergenlik dönemi kesin bir çizgi ile ayrılmıştır.** Gençlik döneminde erkeğe hiç ilgi göstermeyen dişi köpek ergenlik döneminde erkek köpeklerin ilgisini çekmek için kendini teşhir etmeye başlar. Ergenliğin başlamasıyla birlikte 10 gün içinde çiftleşme gerçekleşir.

Sosyal Hiyerarşi

- Köpeklerde **vücut ağırlığı erkek bireyler** arasında üstünlüğün kurulmasında en önemli faktör olarak kabul edilmektedir. Aksine dişi köpekler arasında vücut ağırlığı erkek köpeklerde olduğu kadar önem taşımamaktadır.

- Grup içerisinde üstünlüğün ortaya konulmasında bazı ırklarda **cinsiyet** ön plana çıkabilmekte, **erkek bireylerin** hakimiyetinin görüldüğü ***Terrier*** ve ***Basenji*** ırkı köpekler bu duruma örnek olarak verilebilmektedir.

Terrier

Basenji

- Buna karşılık **Cocker Spaniel** ve **Beagle** ırkı köpeklerde grup içi üstünlüğün oluşturulmasında **cinsiyet bir anlam ifade etmemektedir**. Bu iki ırkta da grubun lideri **erkek ya da dişi** olabilmektedir. Bu ırklar rekabetin daha az görüldüğü ırklardır, yeni üyelere açıktırlar.

Cocker Spaniel

Beagle

DUYUSAL KAPASİTELER

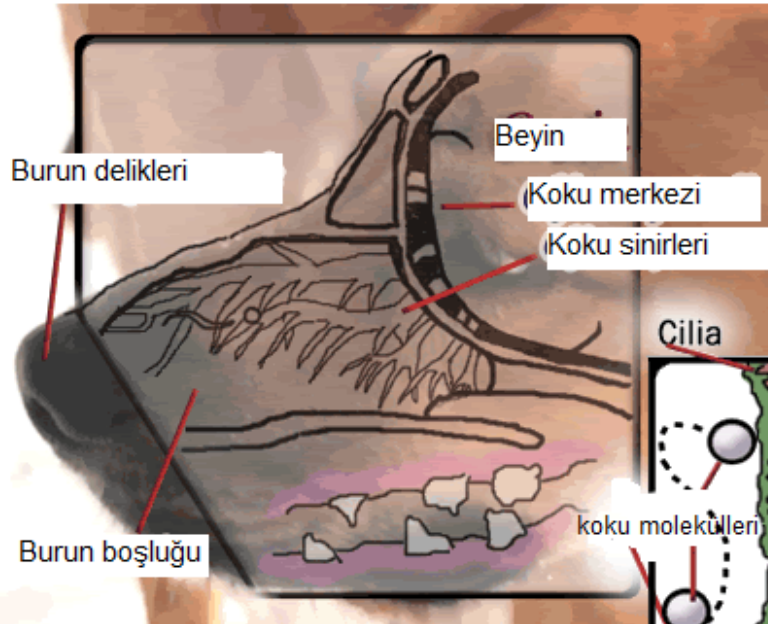

KOKU DUYUMU

- Köpekler keskin koku duyumu ve karışık kokular arasında ayırım yapabilme yetenekleri ile tanınırlar. Bir cisme sadece iki saniye dokunmaları ayırt edebilmeleri için yeterlidir, diğer insanların aynı cisme dokunmaları ayırt etmeyi engellemez.
- **İyi bir iz sürme eğitimi almış** olan bir köpek diğer izlerden özel bir izi kolaylıkla ayırt edebilir.
- **Koklama köpek yaşamının en vazgeçilmez duyusudur.** Bu bakımdan koklama duyusu, görme ve duyma duyularından daha fazla önem taşımaktadır. Kör bir köpek yaşamı sırasında, koku duyusu olmayan bir köpek kadar zorluk çekmemektedir. **“Köpekler burnuyla görür”** deyimini son derece yerinde bir deyimdir.

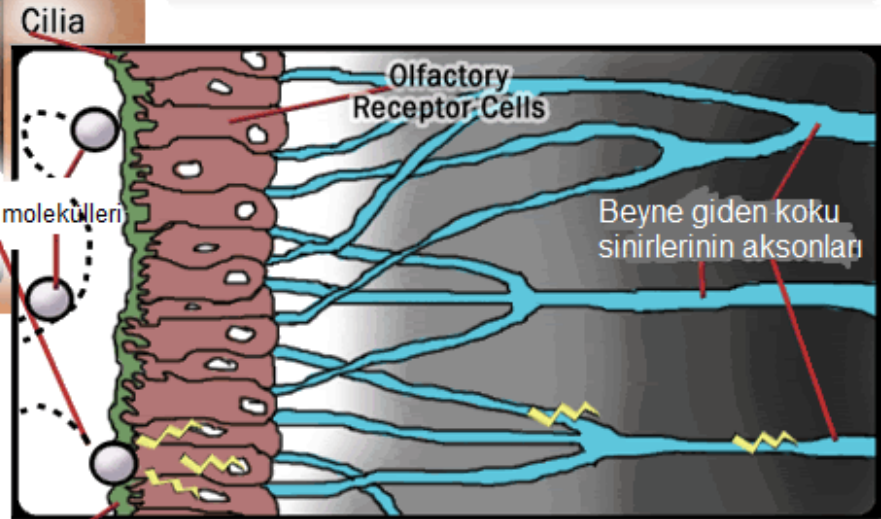

- Köpeklerde koku alıcılarını taşıyan koku alma epiteli, etmoturbinal kemikler üzerinde mukus tarafından örtülü bir şekilde bulunmaktadır. Bazı araştırmacılara göre, koku alma yeteneğinde bu epitelin yüzey alanının büyüklüğü rol oynamaktadır. Bahsedilen alan köpekte **18-150 cm²**, insanda ise 3-4 cm²'dir. **Bu alanın büyüklüğüyle orantılı olarak, koku algılayıcı hücre (reseptör) sayısı da köpekte fazladır.**

Köpeğin burnunun uzunluğu, taşıdığı koku reseptörleri ve sinirlerinin sayısı ile dolayısıyla koku duyarlılığı ile doğru orantılıdır.

Koku epitelinin yüzeyinde üzeri mukus tabakası ile örtülü, kokuya duyarlı reseptör hücreler bulunur. Reseptör hücrelerce alınan koku sinyali, bu hücrelere bağlı koku sinirleri tarafından beyindeki koku merkezine ulaştırılır.

Mukus tabakası

- Yapılan çalışmalarda **köpeklerin koku duyarlılığının insanlardan 100 milyon kat daha fazla olduğu** bulunmuştur. Köpekler koku duyularının gelişmişliği sayesinde 15-20 günlük bir eğitim sonucunda östrustaki inekleri rahatlıkla bulabilmektedirler.
- Ayrıca burun boşluğunda **vomeronasal organ (VNO)** adı verilen bir yapı vardır.

Koku epiteli

Burun boşluğunun arka kısmında bulunan koku epiteli koku reseptörlerini barındırır.

İnsan	Köpek
1 in ²	30 in ²
yüzey alanı	yüzey alanı
~6	~250
milyon	milyon
reseptör	reseptör

Vomeronasal organ

Feromonları algılayan duyu organıdır.

Burun delikleri

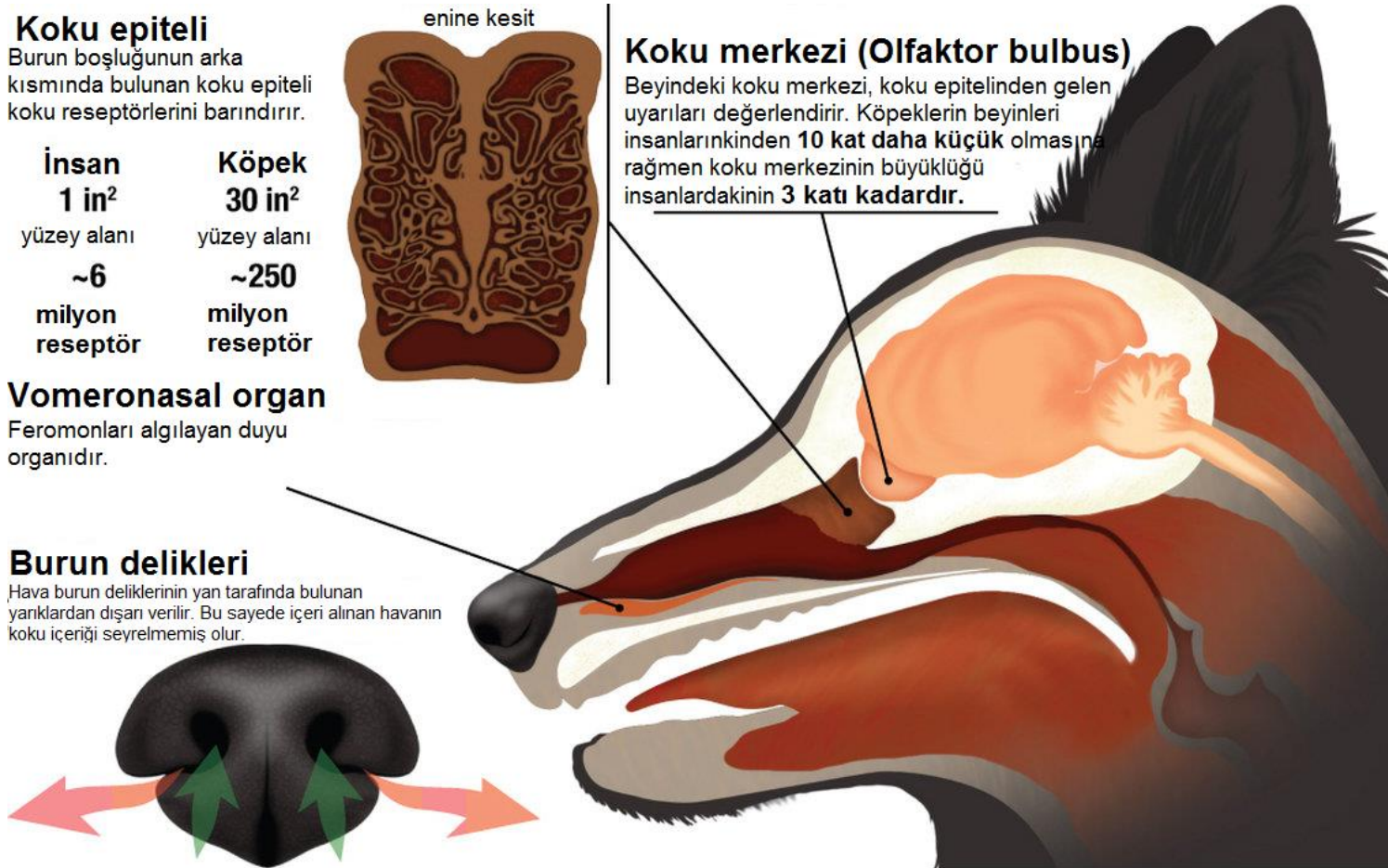
Hava burun deliklerinin yan tarafında bulunan yarıklardan dışarı verilir. Bu sayede içeri alınan havanın koku içeriği seyrelmemiş olur.

enine kesit

Koku merkezi (Olfaktor bulbus)

Beyindeki koku merkezi, koku epitelinden gelen uyarıları değerlendirir. Köpeklerin beyinleri insanlarınkinden **10 kat daha küçük** olmasına rağmen koku merkezinin büyüklüğü insanlardakinin **3 katı kadardır**.

İŞİTME

- Köpeklerde işitme duyusu iyi gelişmiştir.
- Köpekler dış kulaklarının yönünü, ses merkezinin bulunduğu yöne doğrultmaktadırlar. Dış kulak, **gelen sesin spektrumunu yansıtabilmek için buruşuk bir yapıdadır.** Köpekler bu sayede ses kaynağının uzaklığını ve yerini saptayabilmektedirler.
- **Köpeklerin konuşulan kelimeleri anlama yetenekleri oldukça fazladır.** Eğitilen bir köpek sesli emirlere hareketleriyle karşılık verebilir. Tabi bu durumda da köpek eğitildiği lisanı öğrenir.

GÖRME

- Köpekler **mavi** ve **sarı** renkler ile bu iki rengin kombinasyonlarını daha iyi görebilirken, **kırmızı** ve **yeşil** renkleri iyi ayırt edememekte ve karaltı şeklinde görmektedirler.

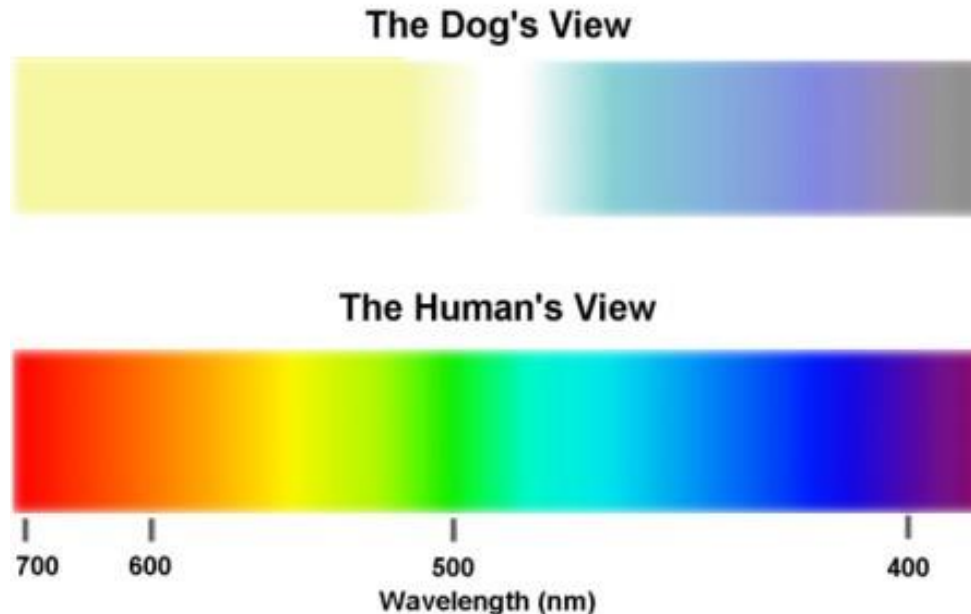

Fig. 1.2.3D

These photos depict the colors that humans with normal color vision see versus what a dog is likely to see.

Photo courtesy of Dr. Cynthia Cook of Veterinary Vision, Inc. Animal Eye Specialists (www.veterinaryvision.com)

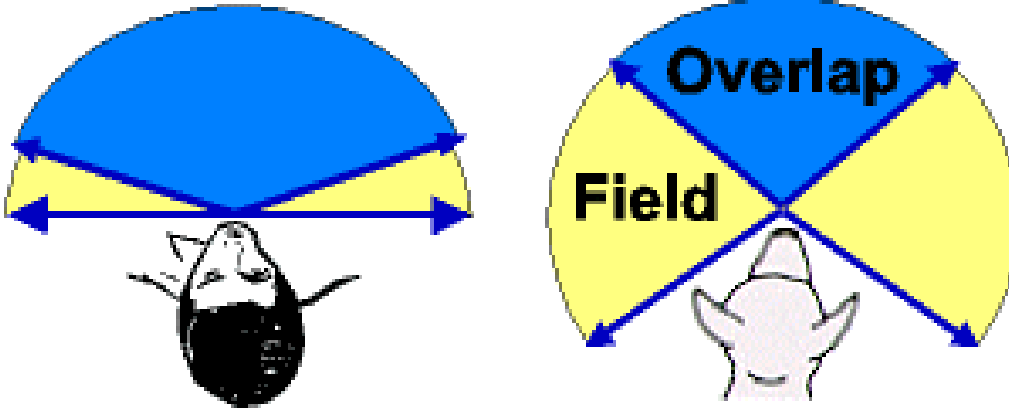

What You See

What Your Dog Sees

- **Avcı köpek ırklarında** görme duyusunun çok daha iyi geliştiği bilinmektedir.
- **Köpekler 25 cm'den daha yakını net görememektedir.**
- **Çoban köpekleri 1 km uzaklıktan hareketli cisimleri fark edebilmektedirler.**
- **Desenlerdeki detaylar, şekil ve modellerin ayrımını** koni hücrelerinin az olmasından dolayı iyi yapamamaktadırlar.

- **Köpek ve kediler insandan daha iyi yan görüş açısına sahiptirler.** Çünkü gözdeki optik sinire ait çaprazvari fibrillerin sayısı insanlara göre daha fazladır.

- Geceleyin köpeğin gözüne ışık tutulduğunda bir parlama görülür, bunun nedeni **“tapetum lucidum”** tabakasıdır. **Bu tabakadaki yansıma nedeniyle gece ve düşük yoğunluktaki ışıktaki görme yetenekleri insana göre daha iyidir.**

DOKUNMA

- Köpeklerde en duyarlı bölgeler **ağız ve burun çevresidir**. Patilerdeki duyarlılık diğer karnivorlara göre daha zayıftır. Diğer karnivorlarda olduğu gibi, duyu sinirleri daha çok **burun uçları, bıyık ve bıyık diplerinde** bulunmaktadır. Bıyıklar hayvanın karanlıkta manevra yeteneğini artırmakta ve hareketli nesnelerin titreşimlerini algılayabilmesini sağlamaktadır.
- **Burun çevresindeki kıllar** karışık kokuların ayırımında önemlidir ve çene altı kıllar iz sürme sırasında başın yere yakın tutulmasında başı korur ve yiyecek gömme sırasında da yardımcı olur.

YEME DAVRANIŞLARI

- Doğumu izleyen ilk 10-15 gün içerisinde yavru köpekler gözleri kapalı olmalarına rağmen **annelerinin memelerini** doğumdan birkaç dakika sonra açlık hissi ve anne yardımıyla bulabilmektedirler.
- Bazı anne köpekler yavruları 3-4 haftalık olana kadar **regüritasyon** davranışında bulunup, yavrularının ek besin maddesi ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir.
- Yavru köpekler 3-4 haftalık dönemden itibaren önlerine konulan yemleri koklamakta, yalamakta ve hatta ısırmaktadırlar. Bu dönemde mide kapasiteleri günlük ihtiyaçlarını bir öğünde tüketme ile karşılayacak kadar gelişmediğinden, yavrular yiyeceklerini **birkaç öğünde** tüketmektedirler.

- **4-10. aylar arasında** köpeklerde yem tüketimi **günde 3 periyot** halinde tekrarlanmaktadır. 4 aylık olduklarında diş değıştirme dönemi nedeniyle yumuşak gıdaları tercih etmektedirler.
- Köpeklerin **1 yaşından** itibaren yem tüketimleri **günde 2 periyoda** düşmektedir. Yemlerini genellikle gündüz saatlerinde tüketmeyi tercih etmektedir.
- Köpeklerde katı gıdaların tüketiminde **dişler** önem taşıırken sıvı gıdaların alınmasında **dil** en önemli görevi üstlenmektedir. Alınan gıda maddesi ağızda kısa sürede öğütüldükten sonra yutulmaktadır.
- Hospitalize edilen ya da farklı bir mekanda beslenen köpeklerde yem tüketimin azaldığı, buna karşılık eve dönüşü takiben iştahın arttığı bilinmektedir.
- Köpekler tatlı gıdaları sevme eğilimindedir. Gıdalarını koklayarak seçmekte, okşama ve yumuşak ses tonu yeme davranışlarını olumlu etkilemektedir.

ELİMİNATİF DAVRANIŞLAR (ÜRİNASYON VE DEFEKASYON)

- Yavru köpekler **16-21 günlük** olduktan sonra ürinasyon ve defekasyon davranışlarını kontrol edebilmektedirler. **Bu nedenle ilk 2-3 hafta boyunca anne ürinasyon ve defekasyonu uyarmak için yavrularını yalamaktadır.**
- Defekasyon biberonla beslenen yavrularda anogenital bölgenin ılık, ıslak bir pamuk parçasıyla uyarılması sonucu kolaylıkla gerçekleşebilir.

Defekasyon

Köpekler dışkılama olayını **çömelerek** yaparlar.

•Çömelme her iki cinsiyette de çok genç hayvanların idrar yapmaları sırasında da **gözlenir**. Fakat erişkin erkek ve dişiler arasında bazı duruş farklılıkları vardır.

Ürinasyon

- Yetişkin dişi köpekler **basitçe çökerek** sadece bir yöne doğru idrarlarını yönlendirmeye çalışırlar.
- Yetişkin erkek köpekler ürinasyon sırasında **tek arka bacağını kaldırırlar** ve genelde bir nesneye nişan alırlar.

- Ürinyasyon sırasında erkek köpeklerde bacağı kaldırmada **testosteron** hormonunun önem taşıdığı bulunmuştur. Yapılan bir çalışmada bu davranış testesteron hormonu verilerek **40. günde** de şekillendirilebilmiştir.
- Yaşamın ilk haftasında **kastre edilen erkek köpeklerde** daha sonraki dönemlerde ürinyasyon sırasında bacak kaldırma eylemi görülmezken, bir yaşında kastre edilen erkekler köpeklerde ürinyasyon sırasında bacağı kaldırma davranışı yetişkin erkek köpeklerde olduğu gibi görülebilmektedir.
- Doğumdan sonra ilk birkaç gün içerisinde kısırlaştırılan **dişi köpeklere androjenlerin verilmesi** yetişkin erkek köpeklerdeki gibi idrar yapmaya neden olmuştur.

İdrarla işaretleme davranışı

- Köpeklerde çok sık görülen idrar ile işaretleme davranışı, belirli bir alanda bölgesel hakimiyet ve seksuel çekicilik gibi çok önemli amaçlara hizmet etmektedir.

1. Bölgesel hakimiyet kurma:

Bir köpek başka bir köpeğini idrarını koklayarak **yaşını ve kimliğini tanımlayabilmektedir**. Bununla birlikte erkek köpeklerin diğer erkek köpeklerin idrarlarını daha çok koklayıp üzerine idrarını yaptığı bilinmektedir.

2. Seksüel iletişim:

- **Erkek köpeklerin** özellikle proöstrüs ya da östrus döneminde olan dişilerin idrar kokularına ilgileri çok fazladır. Östrüstaki bir dişi köpeğin idrarı koklayan hatta bir miktar yalayan erkeğin dişleri heyecandan birbirine çarpabilmektedir.
- Dişinin idrarını koklayan **erkek köpekler** çoğunlukla bu idrarın üzerine kendi idrarını yaparak ilgilerini belirtmektedirler.
- **Dişilerin** çiftleşme dönemlerinde daha fazla dolaştığı ve seksüel durumlarını açıklayan idrarları ile çevreyi işaretledikleri bilinmektedir. Östrustaki bir dişinin, bir erkeğin idrarının üzerine kendi idrarını yapması da o erkeğe açık bir mesaj yollaması anlamına gelmektedir.

CİNSEL DAVRANIŞLAR

- Köpekler, pubertaya ırka bağlı olarak 6-24 aylık iken ulaşmaktadırlar. **Küçük ırkların ilk östrusları 6-12. aylarda** görülmekte, buna karşılık **büyük ırklarda ilk östrus, 6-24 aylık** dönemde gerçekleşmektedir.

**Köpekler monoöstrik hayvanlar olup,
yılda 1 veya 2 kez östrus siklusu
göstermektedirler.**

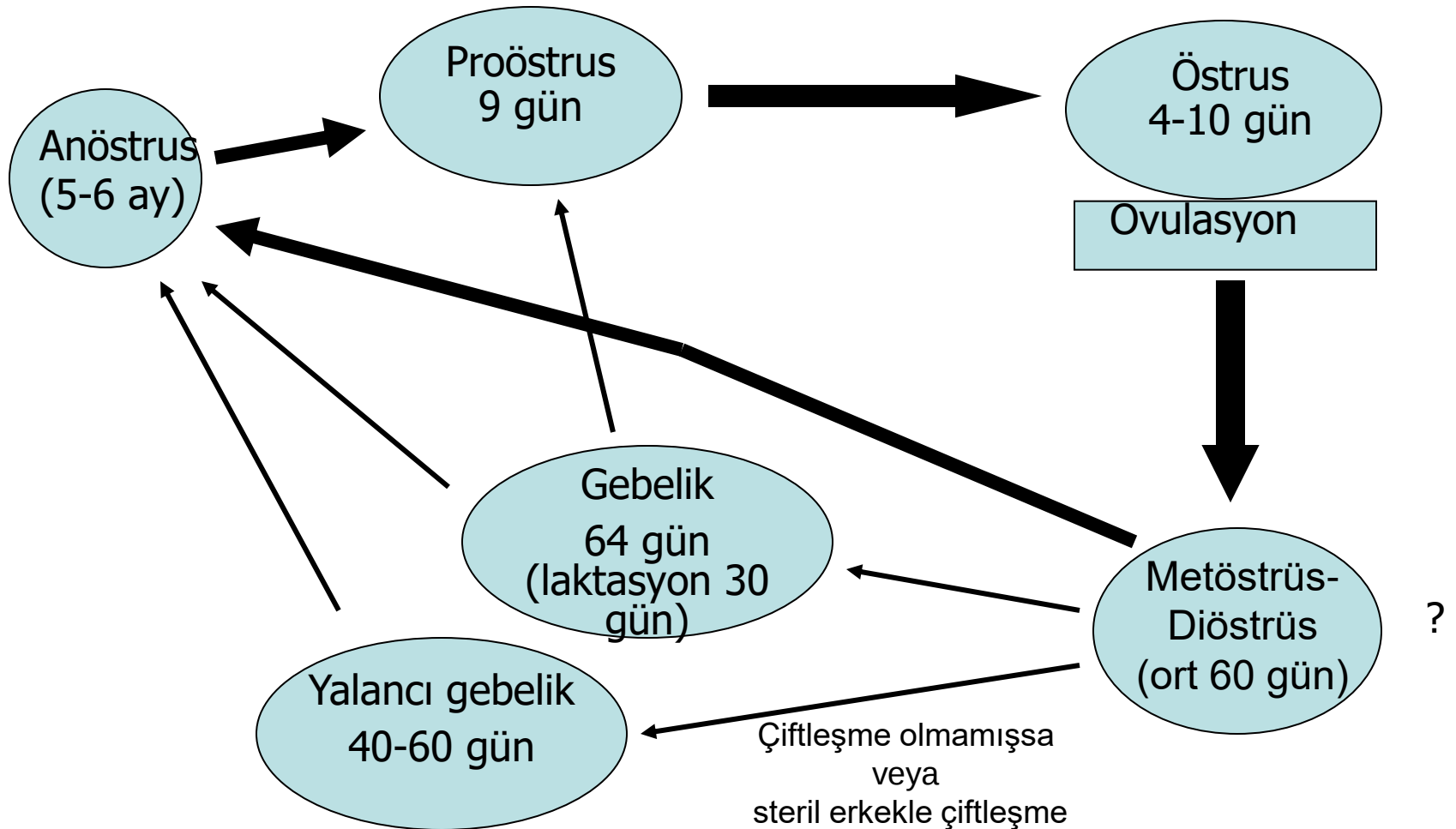
PROÖSTRUS

ÖSTRUS

METÖSTRUS

ANÖSTRUS

Köpeklerde Kızgınlık Döngüsü

Proöstrus sırasında huzursuzluk, iştah kaybı, su içme isteği ve sık idrar yapma alışkanlığı dikkat çekmektedir. Dişi köpek bu dönemde erkek ile çiftleşmeyi kabul etmemektedir. Proöstrus vulvada ilk kanın görülmesi ile başlamakta ve 9 (2-22) gün sürmektedir.

PROÖSTRUS

Östrus sırasında proöstrusta görülen **davranışlarda artış** ve beraberinde **bağırma, kuyruğu yana kaldırma, vulva bölgesini yalama, çiftleşme için uygun erkek arama** görülmektedir.

Östrus davranışı 9 (2-20) gün devam etmekte, ovulasyon östrus içinde genellikle de östrusun ilk günlerinde gerçekleşmektedir.

Feromon salgısı bu dönemde en yüksek düzeydedir.

ÖSTRUS

**Metöstrus (diöstrus) dişi köpeğın
erkek köpeğı kabul etmemesi ile
karakterize olup 60 (50-90) gün
sürmektedir.**

METÖSTRUS

**Anöstrus ise seksüel dinlenme dönemi
olup, 120 (40-270) gün devam
etmektedir.**

ANÖSTRUS

- Hem erkek hem de dişide cinsel cevaplar başlıca **koku** ve **dokunma** duyularıyla meydana gelir.
- Köpekler üzerinde yapılan çalışmalar **dişi köpeklerin erkek köpekler üzerinde karşılaştırma yaparak** tercih haklarını kullandıklarını ortaya koymuştur.
- Bir **erkek köpek** östrustaki bir dişinin idrar yaptığı yerde bulunduğu **aynı bölgeye o da idrarını yapmakta ve havlayarak** karşılık vermektedir. Havlama sayesinde vomeronasal organa kokunun girişi hızlandırılmaktadır.

- Köpekler çiftleşme öncesinde **uzun süre birbirlerini inceleme, burun buruna koklaşma ve kulakları yalama** gibi davranışlar göstermektedirler.
- Bu davranışların ardından **dişi köpek kuyruğunu yana doğru kaldırmakta ve erkek köpek başını dişinin sırt kısmına dayayıp üstüne binmektedir.**
- Pelvik itmeler ve ejakulasyonun ardından ortalama 30 dakika **kenetlenme** dikkat çekmektedir.

kenetlenme

Bulbus glandis !

GEBELİK VE DOĞUM DAVRANIŞLARI

- Köpeklerde doğuma 3-4 gün kaldığında **doğum için sessiz ve loş bir yer hazırlama çalışmaları** başlamaktadır.
- Hayvanın iştahında ve aktivitelerinde doğuma bir hafta kala başlayan azalmaya ilave olarak doğumun birinci döneminde (6-12 saat) **kusma, agresif davranışlar, huzursuzluk ve solunum artışı** dikkat çekmektedir.

- Fötusun doğum kanalına girmesiyle başlayan ikinci dönemde köpek **yatma** ya da **çömelme** pozisyonu almaktadır. Köpeklerde ayakta doğuma seyrek rastlanmaktadır.
- Doğan yavrunun üzerindeki amniyon zarı genellikle anne tarafından ağız ile uzaklaştırılmakta ve yenilmektedir.
- Doğumdan sonra anne köpek yavrularını zarlardan temizlemek ve solunumlarını sağlamak için **yalamaya başlamaktadır**. Bu yalama davranışı ayrıca yavruların defekasyonunu sağlamaktadır.

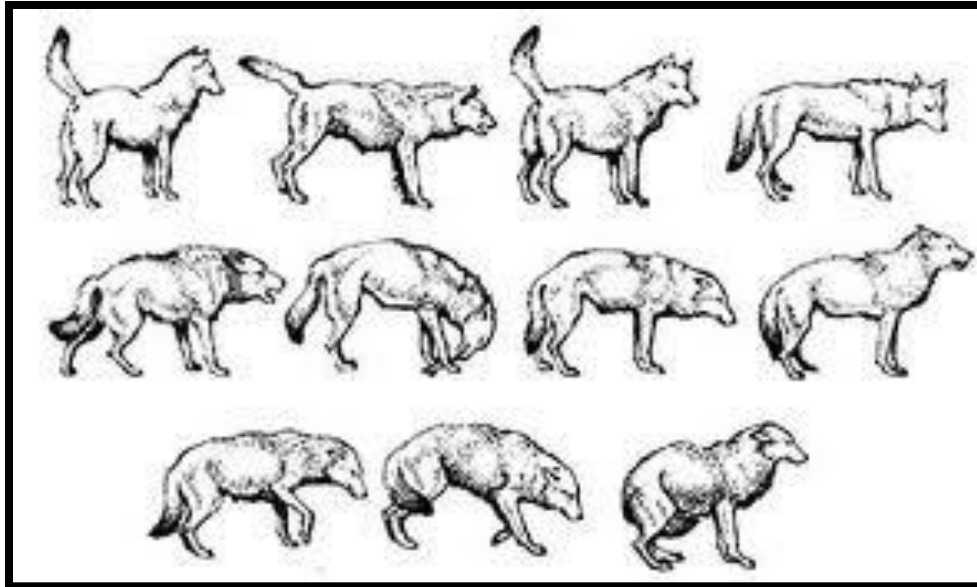

- Yavruların **doğumları arasındaki süre 10-30 dakika** sürmektedir. İlk yavrunun doğumunu takiben dişi köpek göbek kordonunu vücudundan 5-10 cm uzaklıktan koparmaktadır. Birkaç yavrunun doğumunu takiben anne **1-3 saat kadar dinlenip** doğuma ara verebilmektedir.
- **Yavrunun bakımında, beslenmesinde anne en önemli unsurdur**, yavruların hem fiziksel hem de davranışsal gelişimi için anne gereklidir. Doğumu takiben ilk birkaç gün anne yavrularıyla birlikte yuvada kalır, sadece beslenme ve eliminasyon için yuvadan ayrılır.

Bir batında doğan yavru sayısı:
Küçük ırk: 3-8
Büyük ırk: 7-15

KÖPEKLERDE VÜCUT DİLİ

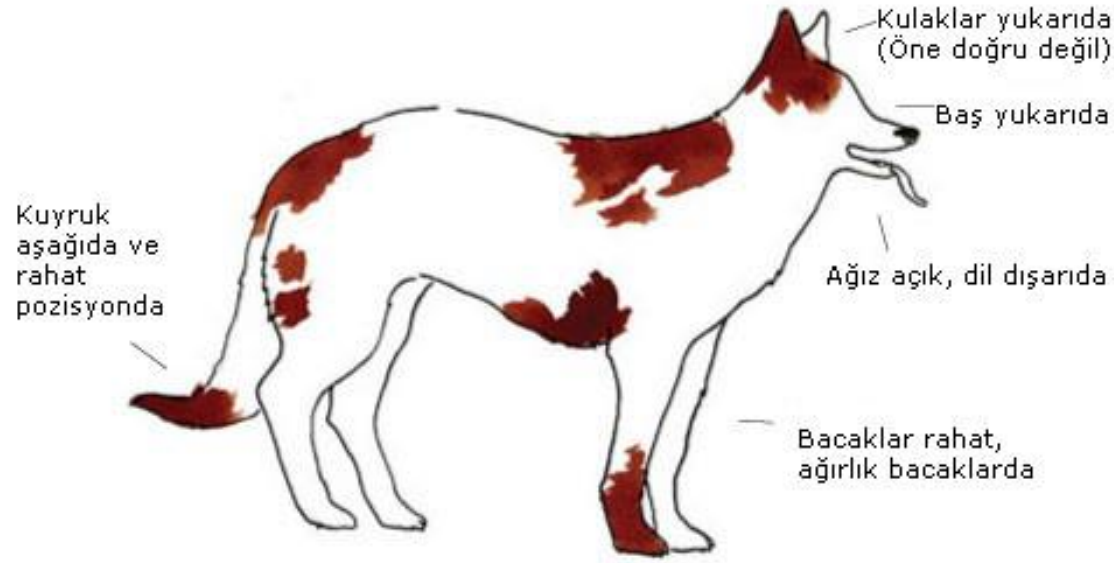

İletişimde Vücut Dilinin Önemi

- Köpeklerde **sosyal statü ve duygusal durumun ifadesi** ile sosyal ilişkiler sırasında **agresyonun kontrolü** açısından vücut dili kritik önem taşımaktadır.
- Sürü içindeki lider ve alt düzey bireyler statülerini vücut dillerini kullanarak belli etmekte ve bu sayede çatışmaların doğma riski en alt düzeye inmektedir.

Doğal Vücut Pozisyonu – Mutlu Köpek

- Vücut oryantasyonu yere paralel
- Bacak eklemleri bükülü veya katı değil (normal pozisyonunda)
- Baş, boyun ve ağızla dik açı oluşturacak şekilde kaldırılmış
- Kuyruk normal-rahat pozisyonunda –aşağı doğru (ırk farklılıklarına göre değişir)
- Yüz kasları (özellikle göz ve ağız çevresindeki kaslar) gergin değil –rahat
- Kulaklar normal pozisyonunda
- Gözler düzenli kırılmakta ve yumuşak bakışlı

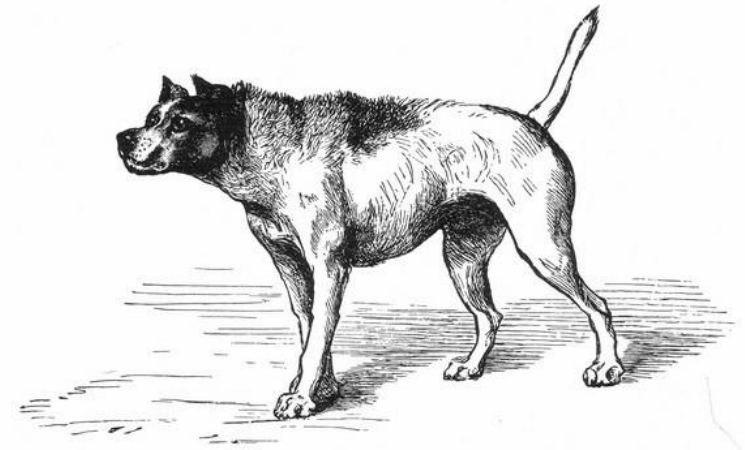
Dikkatli Vücut Dili

- Eğer köpek ilginç bir şeylerin farkına vardıysa yada tanımadığı bir şeyleri gördüyse alarm pozisyonu alır. Tehlikeyi ve yapması gereken davranışı belirler.

Ofensif Agresyon (Hücum agresyonu)

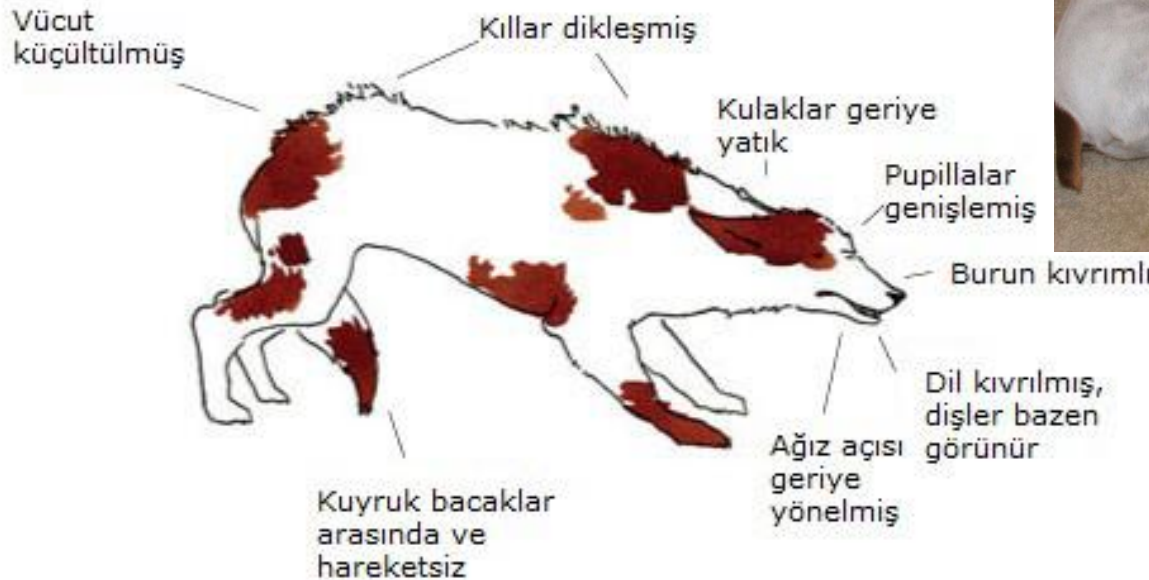
- Kendinden emin ve dominant köpeğin vücut dilidir. Böyle bir vücut dili sergileyen köpek sadece sosyal dominantlığını değil, aynı zamanda en ufak bir tehdit karşısında saldıracağını söyler.

(Ofensif: Hücumaya yatkın)

Defensif Agresyon (Savunma agresyonu)

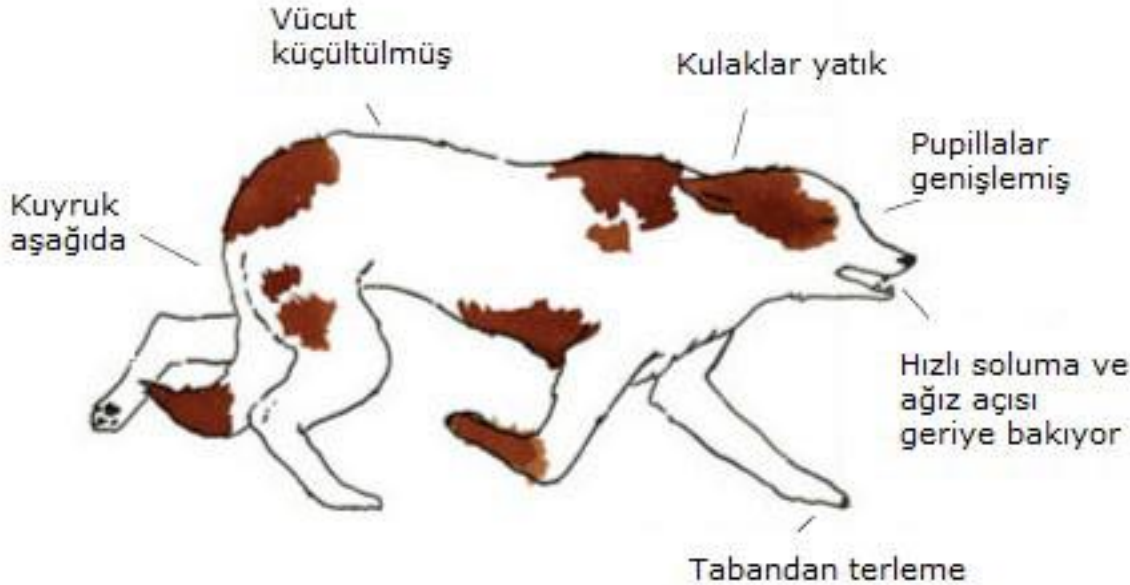
- Köpek korkmuştur, ancak itaatkar değildir, baskı altına alınınca saldırır.

(Defensif: Savunan)

Stres ve Distres

- Böyle bir köpek sosyal veya çevresel bir stres altındadır. Hayvanın sergilediği davranışlar geneldir, belirli bir bireye karşı değildir.

Stres altındaki köpek

Mutlu köpek

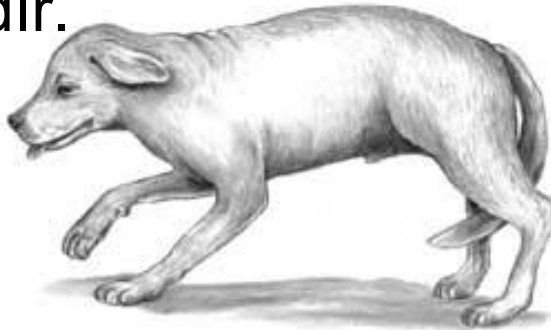

Korku ve Endişe (Aktif Boyun Eğme)

- 1. tanım:** İletişim isteğinde olan hayvanın aşağı düzey olduğunu belli eden işaretler içeren davranış modeli
- 2. tanım:** Arkadaşça temas isteğinde olan bireyler arasında sergilenen selamlama davranışı

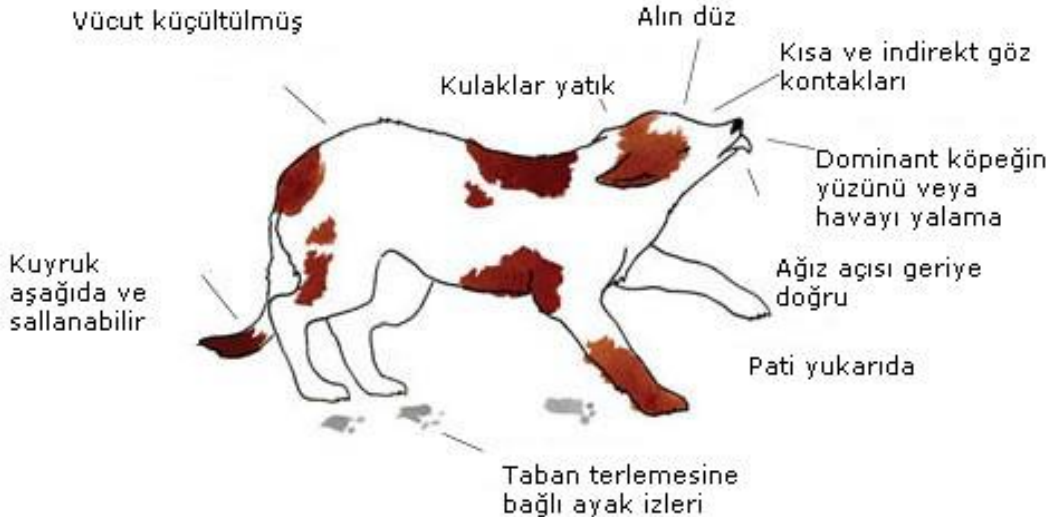
Ortak özellik: Hayvanın arkadaşça sosyal iletişim isteği içerisinde bulunması

- Aktif boyun eğmenin sosyal rol açısından iki değişkeni önemlidir: grup seromonisi ve boş jest
- Bu davranış modeli, yavru köpeğin anne köpekten yemek dilenme modeline dayanmaktadır.

– Ne zaman sergilenir?

- Alt düzeydeki bireyin sosyal temas isteği
- Grup uyumunun test edilmesi
- Kızgınlıktaki dişi köpek
- Yavru köpek

- **Kulaklar geriye doğru yatırılmış** veya baş üzerine yapışık
- Baş hafifçe kaldırılmış ve hafifçe partnerden öteye çevrilmiş
- **Vücut pozisyonu kambur**
- **Eklemler bükülü**
- Burun partnerle aynı seviyede
- Yüz ve vücut kasları gergin
- Dudaklar geriye doğru çekili
- Partnere doğrultulmuş gözlerin kenarları gergin yüz kasları nedeni ile çekili
- Düşük pozisyonda tutulan kuyruğun sallanması
- **Ön patilerden birinin kaldırılması**
- dilenme davranışından gelen karakteristik özellik

Aşırı Korku ve Pasif (Tam) Boyun Eğme

- Böyle bir köpek karşı tarafın üstünlüğünü tamamen kabul etmiştir ve çıkabilecek bir kavgayı istemediğini, bundan kaçındığını belli eder.
- Dominant partnerinden güçlü bir şekilde etkilenmiş olan alt düzey birey tarafından sergilenir.
- Korku ve çaresizliğin bir ifadesidir.
- Spontane olarak ortaya çıkmaz.

Direkt göz temasından kaçınma

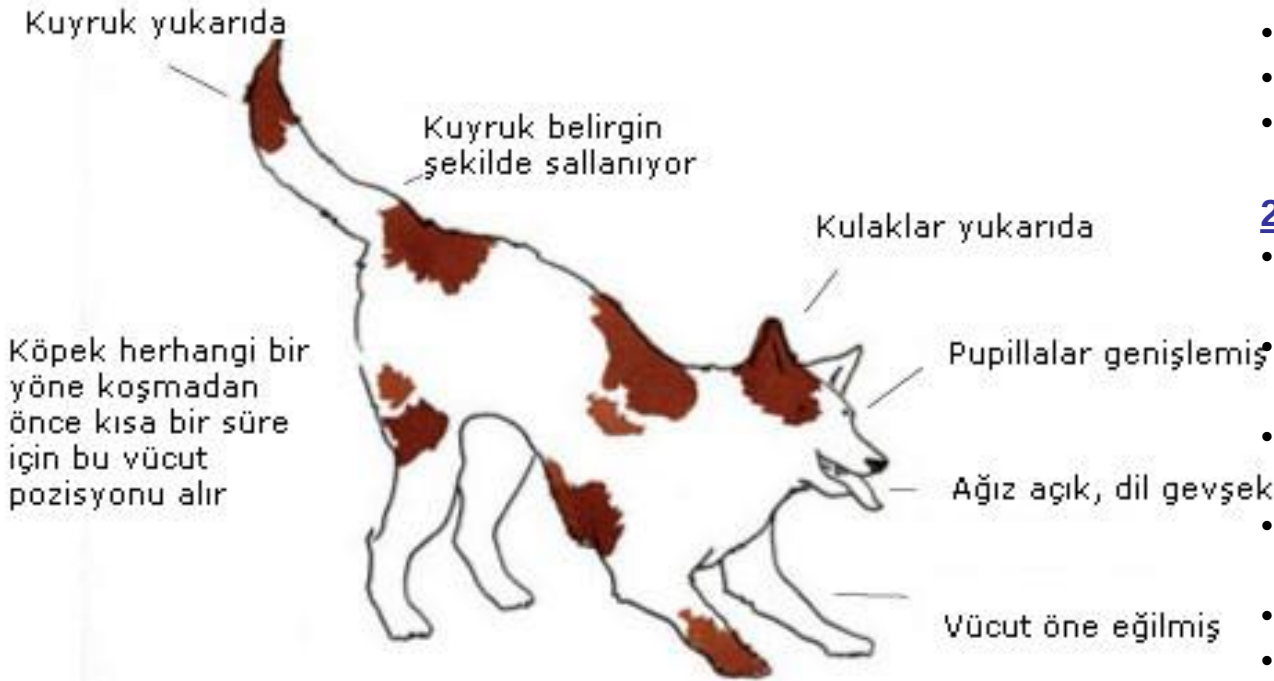
- Başı alçaltma
- Kulakları geriye yatırma
- **“Boyun eğme sırtması”**
- **“Bebek maskesi”**
- Kuyruk alçak pozisyonda: sabit veya sallanıyor
- Vücut pozisyonu küçültülmüş – Boyun eğmenin en şiddetli durumunda, **sırt üstü yatma**

- Aktif boyun eğmenin tersine, emme pozisyonundan köken almaktadır.
- Pasif boyun eğme sıklıkla savunma pozisyonuna geçiş sırasında sergilenmektedir.
- İki önemli davranış unsuru mevcuttur: **Sırt üstü yatma** ve **direkt göz temasından kaçınacak şekilde bakışları çevirme**

Oyun Davranışı

- Arkadaşça iletişimde kullanılır.

1.Yüksek talep içeren oyun davranışları ve işaretleri:

- atlama (partnere veya yerinde),
- partneri ön pati ile dürtme,
- arka bacakların üzerinde sıçrama,
- dönerken zıplama,
- başı yukarı kaldırma,
- aniden koşma,
- baş tokuşturma

2. Başlangıç oyunu:

- oyun çömelmesi (vücudun ön kısmının alçaltılması), partnere temas isteği ile yaklaşma,
- oyun niyeti ile partnerin arka kısmını ısırma,
- partnere oyun istemi ile atakta bulunma,
- oyuna davet koşması,
- sürünme, pati atma, burunla itme,
- oyun istemi ile hareketlenme, yeri kazma

3. Temas oyunu:

- ✓ oyun niyeti ile ısırmak,
- ✓ patiyi partnerin üzerine koymak,
- ✓ zıplamak,
- ✓ sarılmak,
- ✓ oyun niyeti ile partneri yere itme,
- ✓ partnerin üzerine tırmanmak,
- ✓ sırt üstü sürünmek, partneri oyun niyeti ile itmek,
- ✓ sırtını partnere dönmek,
- ✓ partnerin burnunu oyun niyeti ile ısırarak

4. Koşma oyunları:

- ✓ hızlı koşma,
- ✓ tavşan gibi zıplama,
- ✓ koşarak partneri takip etmek,
- ✓ çapraz koşmak,
- ✓ partnerin üzerinden atlamak

5. Karakteristik köpek oyun sinyalleri:

- ✓ oyun niyeti ile havlamak,
- ✓ ayağını yere vurmak,
- ✓ oyun çömelmesi

Allelomimetik Davranışlar

- **Bulaşıcı davranışlardır** – yani partneri de aynı davranışı yapma yönünde etkileyen davranışlar.
- Partnerin çevresinde dolanma
- Beraber yatma – uyuma
- Yerleşmek – partnerle temas isteği
- Beraber koklamak
- Beraber beklemek
- Allelomimetik davranışlar, grup harmonisini ve grup üyelerinin bir arada yaşamasını destekleyen davranışlardır.

Sosyal Pozitif Davranışlar

- En az iki bireyin **arkadaşça** bir çerçevede ilişki kurması ile başlar.
- Arkadaşça bir kontekstteki bütün davranış şekillerini kapsamaktadır.

- Burun ve ağızla tüy teması
-  nde koşmak, diğer dost hayvana “hadi gel”  ağrısı
- Ağız teması – ağızını partnerin ağızına sokmak ve partnerin ağız çevresini yalamak
- Kesici dişlerle hafif ısırıklar almak
- Anal bölgenin koklanması
- Supracaudal bez bölgesinin koklanması
- Gaitanın koklanması
- İdrarın koklanması
- Genital bölgenin koklanması, yalanması ve ısırılması
- İtiřmek
- Çene güreři
- Partnere s rt nmek
- Partneri d rtmek
- Partner çevresinde dolanmak
 -  n patiyi kaldırmak
 - » Burun itiři
 - » Aktif boyun eğme

TEŞEKKÜRLER

